

MUSEO TAMAYO

Manuel Felguérez
(Zacatecas, México, 1928)
Tensión hacia tres, 1973

xən awindəkay y yoomádəkay dəx nəji Esteban King dəxən angmayəpən, ixtənəpən y angmayoba' oy Arte Moderno i' Contemporáneo yə de tsame ən tsampa tumə yoxkuy təj awə jonjo oy am okuy jamtsəkpa metsang 'ipxang fundaəntsəkə təkjo Museo Tamayo.

Manuel Felguérez powə Zacatecas amintədəkay 1928 y yukawə Ciudad de México amintədəkay 2020 ea' jənang wit'awindəkay təj awə jonjo Generación oy Medio Siglo y Movimiento ən 'ixpəki' Bi Ruptura yangwakə joome tung pa bi arte y kultura oy Nax təj awə donjú poopa nə' (México) oy amintədəkay 'ipxang.

yə də pən angmayə ea' kumkuyjo y wənwitə yəjəng gaján pitsenjo oy ixxə con oy wiitəm bi nə 'xajadəkay oy Vanguadiadəkay oy Europa, Estado Unidos y Latino América lo ke oy tsəkə ke gá pən oy amawə toomejo de nə'xajadəkay por yəjən gajáng de tung jəmji amintə ke jeejə oy tsəkə məjmə yoxkuydəkay məjmə yək yoxebá' təngkuydəkay yəxə yoxə gá də pən kon yə təngkuydəkay yək yoxəba' oy yakxəxukə gá de yoxkuydəkay oy ixxə nəəki junang oy tsəkpa ea' kən okuy jənang niitsi y taaksi' jənang ke oy ixxə junang oy tsəkə nəy də 'oy tsəkə de yoxkuydəkay donjú oy pəktəkəyə mayokuydəkay oy jamtsəkə junang oy tsəkpa.

Adio dam de yoxkuydəkay oy tsəkə yə de pən oy tsəkə məjmə yoxkuy oy tsəkəydəkay de nax, kuy, tsoko (murales) y də tənkuydəkay (escultorikos) oy tsəkə yoxkuydəkay (ensambles) pa jəmji pəndəkay y yoomadəkay y koomi kəəwidəkay oy tsəkə amintədəkay 50 y 60 oy kontsonə' pa oy tsəkpa escenografía oy məjmə pelikulas i' yoxkuy performáticas oy modu experimental.

Adio dam jonjo amintədəkay metsáng 'ipxang ko makáng y tuáng 'ipxang yə de pən oy tsəkə yoxkuydəkay toome' bi nə'xajadəkay internacionales 'ixpəki jú Expresionismo abstracto e Informalismo nə'xajadəkay ən tsame dəx já ke ən tsampa məjmə oy nəmpám oy tsəkpa jənang yə kəpa win, jaypa jonjo bi yoote jaam okuy y bi naxkopak oy pən ke ən tsəkpa tsəkidəkay məjmə yə də tsəkidəkay təj awə jonjo oy Museo Tamayo təkjo coleciontsəkə.

Adio oy makang amitədəkay oy tsəkpa bi yoxkuy Felguerez pitsəmpa joome am okuy ən tsəkpa tsəkidəkay don jú nə'ti ən depentsəkə oy nəmpám tsəkpa o bi expresividəd espontánea yə də pən ən təəpa ke ən tsəkpa nəmmən am okuy jənang jaamokuytsəkpa kon jaama təjək dəji okmangyə tum metsáng oy angmayədəkay don jú jujpa oy am okuy jomotpa "elementos básicos" (bi "triángulo, bi cuadrado, bi círculo y məjmə) pa ən tsəkpa oy mix nəmpám tum "alfabeto plástico" pa ən tsəkpa yə də pən jaamokuytsəkpa jəmji bi yoxkuydəkay ke ən tsəkə amitədəkay jəxjə i angkukayə bi elementos ke ən tsəkpa oy tsamedəkay Felguerez "geometrizó" oy kaaxe bi informalismo, kon lo ke ixpəki ti dəy bi komponentes ke ən tsəkpa jəmji tsəkidəkay jaam okuy. Dəji də ga de pən ən tsəkpa tum modu oy angpənjo kon oy modu oy funcionsəkə kə ən nəmja Bi espacio múltiple.

Bi tsəki Tensión hacia tres oy 1973 nəmoba ixmuxpa ti bi jayədəkay kə Felguerez ən tsəkə wit koixpa. Bi tsəki ən tsəkpa laka akrilika guəəxi oy yoote oy 124 x 150 cms, də tum serie oy am okuy planu i figuradəkay geometrika oy kəng'okuydəkay kə ən tsəkpa bi am okuy tum efektu volumétriko, de nəmpám, kə ən tsəkpa guəəxi am okuy oy pəndəkay bi sensionsəkə ən təj awe amába tum pəjə tridimensional, ti de ən təj awe tum yoxkuy arkitektóniko o tum tsəki eskultoriko (oy təsetspa). Bi motivo bam importantsəkə ən tsəkə tuáng óvalodəkay oy kəng'okuydəkay poopo kə ən təj awe pagnəy oy winaaka vertikal oy tum especie oy "eskalón" (kəmang'okuy) ən tsəkpa por oy məətsi óptiko oy tsəki. Bi nəji ən tsampa oy məng'ae kə ən tsəkpa yə də elementos circulares kə ən təj awe jənang jəmji bi yoxkuy, ney júnang bi aparición oy tuáng am okuydəkay (dimensiones) guəəxi bi pəjə plano oy cuadro.

Bi kəng'okuydəkay kə ən tsəkpa təj awe yə də pieza, də de poopo, yək bam yək, gris, kajue i "morado", ney júnang metsáng jaydəkay tsapats kə oy keoba' ən tsəkpa məjmə ke bi ea' elementos. Ney júnang ea' tsəkidəkay ney də' xe amintədəkay ən təj awe yə də obra tum yoxkuy por explorartsəke bi pəjə i bi modu kə ən təj awe jənang yə de superficies oy kəng'okuydəkay ən tsəkə wit elementos básicos oy geometría. De' xe oy amá jonjo bi nəji de ea'dəkay piezas yə de serie ti dəy Juego de planos o Motivos transformados, yə de metsáng dəxə aminte ke Tensión hacia tres.

Adio dam bi laka akrilica ən tsəkə tsəktampa oy ixmuxobám superficies sólidas definidas, uniformes y sin texturas. Yə də kəng'okuy ən tsəkpa oy kuydəkay pa yoxkuytampa i bi modu "tradicionales" yə də kəng'okuy –dəjiam brocha, bi pincel, bi espátula— i də jəjang məjmə yoxkuy industrial, ən tsampa bi modu oy aplikatsəkpa bi naxkopak automotriz. Oy am okuy yə də pən por bi maquinadəkay i nax kopak oy "materiales" i "procesos industriales" dəy tum modu kə ən təj awə jəmji tsəkidəkay oy Felguerez, təj awə tantu yoxkuy piktórica ti jənang məjmə yoxkuydəkay kə ən ixtampa jəmji pəndəkay i yoomádəkay təkjo komún –ti bi "celosía oy təngkuy kə ən təj awə Museo Nacional oy Antropología Təkjo.

Tensión hacia tres dəy entonce tum obra ke ən ixmuxpa bi yoxkuydəkay oy Manuel Felguerez pa kopa' təba ea'dəkay modu oy yoxə kə nə'ti ən təj awe jongjo jaam okuy oy "inspiración" o "genio". Dəx ən təj awe tsəkpa guəəxi jaytsəypa kə Felguerez ən tsəkə.

yək kon ən tsəkpa jəmji mixjá ke ən matonjadame yə de tsame. Si mix ən təəpa ixpəkpa məjmə guəəxi ea'dəkay piezas oy coleccióntsəkə oy Museo Tamayo təkjo mix angwitsongpa bi sección "Colección Comentada" jonjo tot'jowángkuy web oy museo.

Texto en zoque por
Keving Sánchez